

ZOOZOLA

gratis tweemaandelijks onafhankelijk stripinformatieblad | april / mei 2008

159

SERGE

BAEKEN

EEN KWART EEUW STURM UND DRANG

„Ik teken al zo'n vijftieng jaar strips. Ik publiceerde vooral in punkachtige publicaties, fanzines eigenlijk. Die werden op school uitgegeven en bestonden meestal uit slechts één pagina. Het waren stuk voor stuk experimentele dingen. Hilaire Vandenbroeck, een vriend van mij, gaf Flux uit, het blaadje waarin ik mocht debuten. Ik weet nog heel goed dat ik daarin mijn stripcarrière begon met een half geplagieerd soort detectiveverhaal. Mijn eerste echte werk gaf ik in 1984 zelf uit in een boekje dat Embryo heette. Daar zijn vijf edities van verschenen vol poëtische en artistieke stripverhalen, met werk van onder anderen Charles Jarvis, een muzikant die toen heel weirde comics tekende, een beetje à la Crumb. Vitalski maakte toen ook zijn stripdebuut met wat gagstrips en zo. We lieten Embryo drukken in Antwerpen. Met ons skateboard onder de arm liften we van Turnhout naar de drukkerij, waar we onze tekeningen afleverden. Daar gingen we ook de dozen weer ophalen die we met onze skateboards naar de snelweg rolden en zo liften we weer terug naar huis. We gingen er mee naar de rommelmarkt of naar de Stripdagen in Breda om onze waar heel agressief te verkopen. (lacht) Je hebt er wel een team voor nodig. Op den duur deed ik alles zélf, naast nog een heleboel andere dingen, zoals fuiven organiseren, klassieke gitaar spelen...”

Je kwam uit een artistiek nest?

„Ja, uit een heel artistiek gezin. Een van mijn voorvaders was Leonard Baeken, een beeldhouwer, die weer een voorbeeld was

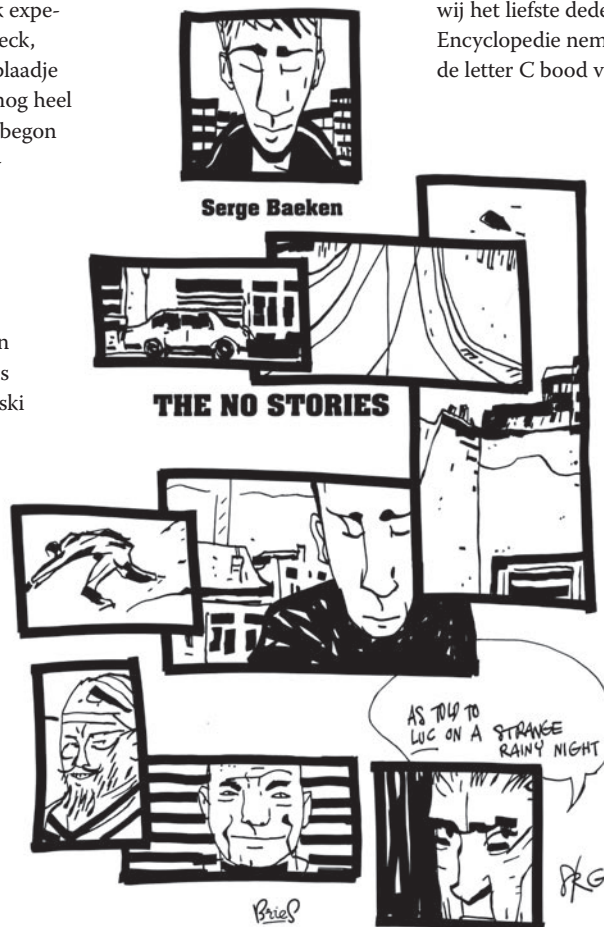
Nu is Serge Baeken (1967) voor veel striplezers nog een onbekende. Maar dat zal waarschijnlijk niet lang meer duren, want Baeken heeft erg veel in zijn mars. Zelf noemt hij zich een 'grafisch huurling'. Het realistische *The NO stories*, het komische ZZZ en de vrije grafiek in *De maagd van Antwerpen* bewijzen zijn veelzijdige talent. Toch wil Serge Baeken niet de zoveelste, beloftevolle Vlaamse stripauteur zijn. Hij is kunstenaar en strip is voor hem 'slechts' een dankbaar en nuttig medium. Wel ligt het beeldverhaal hem al van jongs af aan na aan het hart. Met zijn broer – het bekende podiumbeest Vitalski – deelt hij een haast onbedwingbare drang om te vertellen en te scheppen.

voor mijn vader. Mijn vader besloot ook een artistiek bestaan op te bouwen en spiegelde zich aan Henry Miller. Hij begon met schrijven en haalde enorm veel boeken in huis. Wat wij het liefste deden op zondag, was de Standaard Encyclopedie nemen en dan kijken wat bijvoorbeeld de letter C bood voor die dag. Alleen maar kennis absorberen. Tegelijkertijd

voerde mijn vader uitgebreide muzikale experimenten uit. Hij is een tijd een extreme Mozart-fan geweest en dan hoorden wij drie tot vier maanden lang van 's morgens tot 's avonds niks anders. Maar ineens was zoiets weer voorbij en hadden we dat ook weer gehad. Dan gingen we over op Haydn. Maar er waren ook nog The Beatles en sitarmuziek. Mijn vader heeft gelukkig wel een goede smaak en wij volgden dat allemaal van nabij. Hij schilderde ook een beetje: fauvistische, kleurrijke dingen. We kregen de voorliefde voor kunst met de vadermelk mee. (lacht)”

Alleen klassieke kunst, of lezen jullie ook al strips in die dagen?
„Strips, dat was mijn broer zijn ding. Hij verzoon ter plekke een verhaaltje als hij bijvoorbeeld met wat smurfenfiguurtjes speelde en op den duur ging hij die ook tekenen. Als negen-

jarige kon Vital minder goed tekenen dan ik: ik ben drie jaar ouder en had dus wat voorsprong. Voor mij was wat hij deed allemaal redelijk primitief, en ik dacht: dat kan ik beter. Zo zijn we begonnen. Mijn broer Vital was mijn eerste leverancier van verhalen en is dat tot op de dag van vandaag gebleven met Studio Vitalski. Ik

The NO Stories

ben als twaalfjarige Latijn gaan studeren, omdat ik dacht op die manier strips te kunnen maken à la Asterix. (glimlacht) We lazten thuis alles van Dupuis, we hadden alle Kuifjes... Eigenlijk alles met prentjes wat voorbij kwam. Zo hadden we een abonnement op Donald Duck, Eppo, Tina, Kuifje én op Robbedoes. We begonnen met de goede strips. En na een halve week, als de leeshonger wat gestild was, gingen we verder met Oom Wim en dat soort dingen. Als puber gebeurde er heel veel dingen op heel veel gebieden die mijn leven beïnvloed hebben. Ten eerste veranderde het stripverhaal zélf: je kreeg auteurs als Moebius en Bilal, met de generatie tekenaars van het fantastische tijdschrift Métal Hurlant. Tegelijkertijd leerde ik de punk kennen. Lokaal, bij ons in Turnhout, was er opeens een heel interessante punk-scene die onder meer gigs in kelders organiseerde en zo. Als veertienjarige inspireerde me dat enorm, onder andere tot het maken van Embryo. Ik leerde van de punkbeweging dat je om dingen te veranderen zelf de handen uit de mouwen moest steken. Sturm und Drang. Er ging een enorme dynamiek van uit."

Ongepubliceerde ode aan Moebius

Waarom ben je toen niet doorggegaan met strips?

„Ik ben lang met strips bezig geweest, maar uiteindelijk een klein beetje afgedreven. (glimlacht) Ik probeerde hoe langer hoe meer een verhaal in één beeld te vangen. Ik had van begin af aan grote interesse in, zeg maar, de alternatieve en kunstzinnige vormen van het beeldverhaal. Auteurs als Moebius toonden heel overtuigend aan dat het medium nauwelijks grenzen had. Ik ben dan ook vrije grafiek gaan studeren, na mijn opleiding plastische kunsten. Tijdens die studies raakte strip hoe langer hoe meer op de achtergrond. Dat kwam misschien ook, omdat ik vond dat strips zich meer en meer op elfjes en trollen toelegden en dat er steeds minder variatie bestond. Er verscheen niet veel meer wat ik interessant vond, op wat boeken van Manara of Tardi na. Sinds een jaar of drie ben ik toch weer zelf begonnen met publiceren. Ik ben weer intensiever met strips bezig. De stripscene zindert weer met mensen als Randall C., Brecht Evens en vele anderen. Plotseling zag ik een heleboel mensen die een zelfde visie op strips hadden als ik. We hebben allemaal wel in de gaten dat de economische realiteit voor striptekenaars erg moeilijk is. Maar tegelijkertijd is er heel veel artistieke ambitie. En dat is behoorlijk zeldzaam, die combinatie. Het feit dat het medium er is, en dat het kansen krijgt, is toch wel iets dat ons allen voortdrijft en moed geeft."

Je albumdebuut, het Engelstalige The NO stories, werd meteen met de debuutprijs van Strip Turnhout onderscheiden. Wat doet dat met een auteur?

„Ik vond het een hele verrassing dat ik die prijs kreeg. Die prijs is ook een soort van sleutel, die je kunt gebruiken of weer laten vallen. Toen ik mijn schoonmoeder vertelde dat ik een prijs gewonnen had, was dat toch wel iets voor haar. Ze begrijpt niks van het medium, maar eindelijk stelde ik iets voor als schoonzoon. (lacht) Een heleboel mensen die niet wisten waar ik mee bezig ben, zijn erdoor gerustgesteld. Het is dus écht een beroep en je kunt er zowaar je brood mee verdienen. Tegelijkertijd ben ik geen typische striptekenaar. Ik pas totaal niet in één vakje. Ik kan heel gemakkelijk overspringen van het ene naar het andere medium. Ik ben in de eerste plaats kunstenaar. Toevallig houd ik me de laatste jaren weer iets vaker bezig met stripverhalen en illustraties. Het kunstenaarschap is op zich toch iets heel speciaals. Ik ben daar al zo lang mee bezig. Soms heb ik het gevoel dat er binnen onze huidige maat-

schappij niet echt plaats is voor mensen als ik. Behalve als ik strips maak, want dat begrijpen mensen."

The NO stories is een bundel met korte verhalen die allemaal vertrekken vanuit de idee dat er iets niet is, ergens iets ontbreekt. Vanwaar dat idee?

„Ik heb deze strip getekend in de etalage van stripwinkel Mekanik in Antwerpen. Ik wilde het publiek the making of van een strip laten zien. Ik had 22 dagen de tijd. Met andere woorden: 22 dagen om 44 pagina's te vullen. Ik moest dus iets hebben waar ik mee vooruit kon. Nadat ik eerst het verhaal had verzonnen, wist ik dat ik met dat thema wel de rest van de maand in mijn etalage vooruit kon. De aanleiding van het experiment was een tentoonstelling van mij op de eerste

verdieping van Mekanik. Het was de bedoeling dat mensen zo – met mij als lokvogel – zouden komen kijken. Nu viel het me wel wat tegen, want er kwamen niet bepaald hele drommen voor de etalage staan... Nog een geluk dat er recht tegenover de winkel een tramhalte was. (lacht) Maar ik ben wel blij dat ik het gedaan heb. Anders had ik dit album vast nooit gemaakt.

Op een locatie zijn waarbij je weet: nu moet ik dit doen, het is me wat. Eigenlijk is het pure waanzin. Op voorhand krijg je een adrenaline-stoot, want je weet totaal niet wat je moet vertellen en wat je gaat tekenen. En daar zat ik dan, met mijn eerste lege pagina's. Ja, kadertjes tekenen, dat is altijd een goed begin. (lacht) Om iets te kunnen creëren, moet je helemaal leeg zijn. Je moet je laten meevoeren met je gedachten zonder die te sturen. En dan komen de goede ideeën vanzelf. Maar ja, je moet even vergeten wat er allemaal al gedaan is. Als scheppend kunstenaar is dat op zulke momenten pure ballast."

Is er in jouw ogen een onderscheid tussen een striptekenaar en een kunstenaar?

„Er zijn tekenaars die stellen dat het voor hen geen artistieke bezigheid is, eerder een ambacht. Ze tekenen voor hun dagelijks brood. Ik zit er ergens tussenin. Ook ik maak dingen die niet

Prefab

als kunst bedoeld zijn. Met mijn website probeer ik aan potentiële opdrachtgevers te laten zien wat ik allemaal kan. Ik ben een grafisch huurling, en ik moet met heel verschillende opdrachten zien te overleven. Als er dus iemand is die graag leuke prentjes wil, dan zal ik die maken. Daarnaast vind je op mijn site ook artistiek werk dat bijvoorbeeld niet zou misstaan in een museum of een galerie. Ik houd van de veelzijdigheid van mijn leven. Zo heb ik onlangs een opdracht gehad waarbij ik de werking van de douane moest uitleggen. Dat is weliswaar heel onartistiek, maar toch best fijn. Ook geef ik workshops striptekenen in Mekanik. Ik kan me daar helemaal in geven. Al een tijd zocht ik een methode om over te brengen wat ik allemaal weet over de mogelijkheden van het stripmedium. Die cursussen dwingen me mijn eigen tekenmethodes onder de loep te nemen. Dat is leerzaam. Ik ben nu al een paar jaar bezig met het ontwikkelen van mijn eigen tekensysteem, en dat blijkt nu – eindelijk – vruchten af te werpen. Ik kan heel snel heel veel tekenen, en zelfs zo dat het bijna als vanzelf gaat.”

Je schrijft op je website dat je door die cursussen het stripvirus wilt helpen verspreiden. Wat bedoel je daarmee?

„Ja, ik ben als leraar begonnen met een programma dat acht weken duurde. Ik gaf de cursisten veel huiswerk op. Na die acht weken moesten ze een korte strip van vier tot zes pagina's hebben gemaakt. Inmiddels pak ik het anders aan. Nu begeleid ik iedereen op zijn of haar eigen niveau. We beginnen van nul en gaan stap voor stap vooruit. Die meedogenloze manier van lesgeven, dat is nu voorbij. (lacht uitbundig) Het stripmedium is toch eigenlijk het mooiste medium dat er bestaat. Vergelijk het eens met film. Vooraleer je een film kunt maken moet je een verschrikkelijke lijdensweg afleggen. Je moet van enorm veel mensen goedkeuring en geld krijgen, je hebt een cameraman, een geluidsman, een schminker en zo nodig. Voor strip hoeft dat allemaal niet. Je moet natuurlijk wel een beetje kunnen tekenen, akkoord, maar toch... Iedereen kan gewoon heel goedkoop iets creëren. Het is een heel toegankelijk en democratisch medium. Er zijn voorbeelden genoeg van slechte tekenaars die wel wat te vertellen hebben. En vergelijk strip eens met schilderkunst. Het voordeel van strip is dat je daarin wél beweging en tijdsverloop hebt. Die cursussen stellen me in staat een oude droom te verwezenlijken. Ik wil, zoals gezegd, een tekenmethode ontwerpen en verfijnen die een verhaal uit zichzelf vertelt. Als je bijvoorbeeld een figuurtje tekent en daar vervolgens op varieert, krijg je heel spannende resultaten. Ik wil iets ontwikkelen wat helemaal doet wat ik wil!”

Je recente album De maagd van Antwerpen oogt niet zo spontaan als je nu propageert.

„Ja, dat klopt. We hadden niet de totale vrijheid bij die opdracht, want die luidde: maak iets over het Atheneum (een van de grootste en oudste onderwijsinstellingen in het centrum van Antwerpen, red.). Ik wilde iets vertellen over de cultuur op die school. Ik denk dat er zo'n honderd verschillende nationaliteiten rondlopen. We waren vrij om de vorm van het verhaal te kiezen. Ik kon dus volop associëren, iets wat ik graag doe. Ik heb meestal wat moeite met het klassieke formaat van een stripverhaal. Ik kan niet zo maar een verhaal vertellen met op elke pagina een aantal kadertjes. Voor De maagd van Antwerpen had ik aanvankelijk alles losjes in een storyboard vastgelegd. Dat heb ik verder uitgebouwd tot een soort van associatieve lappendeken. De teksten zijn tamelijk dwingend, en je moet soms wat zigzaggen tussen de tekeningen door. Daardoor nodigen de pagina's uit tot lezen, vind ik. Als je dat als auteur niet doet, haken veel mensen af. De meeste striptekenaars zijn vooral bezig om iets te maken dat zo mooi mogelijk is. Ik wil iets meer brengen.”

Roel Daenen

In april verschijnt van Serge Baeken bij uitgeverij Xtra het boek *Prefab*, een bundel van vierhonderd pagina's met duizenden schetsen. Bij uitgeverij Bries verschijnt eerdaags *Sugar. Leven als kat* – een biografie van een kat. Nog in de steigers staat *Death and the girl*, een 'metafysische biografie van Egon Schiele', waarvoor Baeken nog een uitgever zoekt.

Zie ook:

www.SergeOnTheRocks.com

www.bloggen.be/sergebaekenblog

www.fotolog.com/serge_baeken

